

BABANZADE-BİLDİRİ METNİ

BABANZADE AHMET NAIM'İN TÜRKÇÜLERE KARŞI YAZDIĞI “İSLAM'DA DA'VA-YI KAVMIYET” ADLI KİTABINA ELEŞTİREL BİR YAKLAŞIM¹

Prof. Dr. İsmail YAKIT

Babanzade Kimdir?

Ahmet Naim, Irak Musul/Süleymaniye'nin Baban(Babanî) aşiretinden Mustafa Zihni Paşa'nın oğlu olarak dünyaya gelir. Zihni Paşa, Bağdat valisi Mithat Paşa'nın mühürdarı olduğundan Ahmet Naim, 1290/1872 yılında orada doğmuştur. Mensup olduğu Baban aşireti bir Kürt aşireti olarak bilinir ve 1806 (da Abdurrahman Paşa) ve 1812 (de Ahmet Paşa) yıllarında iki defa Osmanlı'ya karşı isyan etmiş bir aşirettir. İlköğrenimi ile Rüşiye'yi Bağdat'ta tamamlayan Ahmet Naim, İstanbul'a gelerek Galatasaray Sultanisi'nde (Lisesinde) okumaya başladı. Buradan mezun olduktan sonra Mülkiye Mektebi'ne devam etti ve burayı bitirdi.1312/1894 İlk memuriyetine, Hariciye Nezareti(Dışişleri Bakanlığı) Tercüme Bürosunda Arapça mütercimi olarak başladı. Daha sonra 1908 Meşrutiyet'ten sonra Maarif Nezareti'nde(Eğitim Bakanlığı), Yüksek Tedrisat Müdürlüğü'nde çalıştı. 1912–1914 yıllarında ise Galatasaray Lisesi'nde Arapça hocalığı ve Eğitim Bakanlığı'nda da te'lif ve tercüme dairesi üyeliği yapmıştır. Bir ara tercüme dairesinde “İstılahat-ı İlmiye Encümeni çalışmalarında bulundu. Bu kurum tarafından neşredilen, felsefe ve sanat ıstılahları adlı eserlerin hazırlanmasında emeği geçmiştir. 1915 yılından itibaren Darülfünun Edebiyat Fakültesi'nde ders

¹ *Bir Fikir Hareketinin Yüzyılı Uluslar arası Türk Ocakları Sempozyumu*'nda 07–09 Mayıs 2012 tarihleri arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Toplantı Salonu'nda bildiri olarak sunulmuş ve daha sonra İstanbul Türk Ocakları tarafından yayımlanmıştır. İstanbul, 2013

vermeye başladı. Fakültede mantık, felsefe, ruhiyat(=psikoloji) ve ahlak derslerini okuttu. Bir ara Darülfünun genel müdürlüğünde (rektörlüğü) bulunmuştur. Ahmet Naim 1933'te Darülfünun'un kaldırılıp yerine Üniversite yapılıması üzerine kendisine ders verilmeyip emekli edilen hocalardandır.

Ahmet Naim, Arapça, Farsça ve Fransızca'yı çok iyi bilen bir kişi olarak tanınır. Arap Edebiyat'ından seçtiği ve tercüme ettiği parçaları *Servet-i Fünûn* dergisi'nde 1901 yılından itibaren "*Bedayiu'l-Arap*" başlığıyla neşretmiştir. Ayrıca Georges Fonsegrive'in Psikoloji'sini "*İlmu'n-Nefs*" adıyla Türkçe'ye tercüme etmiştir. Ahmet Naim, tenkitlerini üniversitede verdiği dersleri muhtelif yerlerde ve dergilerde neşretmiştir. Nitekim aşağıda eleştirel olarak ele alacağımız "*İslam'da Da'va-yı Kavmiyet*" adlı kitapçığı vaktiyle "*Sebilurreşat*" dergisinde yayınlamıştır. Ayrıca *İslam Ahlakı'nın Esasları* adıyla ders notları da neşredilmiştir. Bilahare Diyanet İşleri Başkanlığı adına *Buhari Muhtasarı Tecridi Sarih*'i tercümeye başlamıştır. Ancak hayattayken iki cildini neşretmiştir(1926-1928).. Üçüncü cildinin müsvedde notlarını gözden geçiren Prof. Kamil Miras diğer ciltlerini de tercüme ederek yayınlamıştır. Ahmet Naim'in tercüme ettiği hadislerin sayısı 574'tür. Üçüncü cildinin yeni harflerle ilk baskısı 1936'dır. Kamil Miras, Ahmet Naim'in amelde mezhebinin Şafii olduğunu söylemektedir. Biz de onun itikadi mezhebinin de Eş'ari olduğu kanaatindeyiz. Ahmet Naim, 14 Ağustos 1934 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Edirnekapı Mezarlığı'nda Mehmet Akif'in yanında metfundur.

İlmî Şahsiyeti Hakkında

Ahmet Naim, gerek onun hakkında yapılan bazı araştırmalarda ve gerekse internetteki bazı sitelerde, kusursuz, ciddi bir ilim adamı gibi anlatılmaktadır. Darülfünun hocası olması ve Buhari'nin özeti durumunda olan Zebidî'nin "*Tecrid-i Sarih*"ini Devlet adına tercüme yapmaya davet edilmesi onun hakkında ilk etapta son derece iyi bir ilim adamı olduğu kanaati uyandırmaktadır. Fransızca ve Arapça gibi iki önemli dile vukufu ve bu dillerden yaptığı tercüme, hakkında sitayişli sözler sarf edilmesine sebep olmuştur. Onun bu özelliklerinin etkisi altında kalan bazı araştırmacılar ciddi araştırma yapmadan, hadisçi olmadığı ve kendisi de bunu defaatle ikrar ettiği halde, büyük bir hadis uzmanı ve hatta muhaddismiş gibi anlatılmaktadırlar. Ahmet Naim ismi önceleri bende ciddi bir ilim adamının ismini çağırırdı. Ancak hadis sahasında değerli araştırmalarıyla tanıdığım merhum Prof. Dr. Ali Yardım'ın asabiyet üzerine yazdığı bir makalesi ve Doç. Dr. Veli Atmaca'nın Ahmet Naim'in *Tecrid-i Sarih Tercümesine* yazdığı yaklaşık 500 sayfa tutarındaki "*Mukaddime*"(Önsöz)'nin kaynakları hakkında neşrettiği iki makaleyi okuduktan sonra kanaatim değişti. Ali Yardım, "*Ahmet Naim'in kendisinin de bir telif eser olarak takdim ettiği Hadis Usulü'ne dair olan "Tecrid-i Sarih Mukaddimesi" (eski harflerle 482 sayfa) maalesef, telif değil, tercüme bir eserdir. Adı geçen mukaddime, Suyutî'nin (öl. 911/1505) "Tedrîbu'r-Ravî fî Şerhi Takrîbi'n-Nevevî" adlı kitabının tam bir tercümesidir. Bu durumda, ona yapılan medih (övgü) sıfatları Suyutî'ye ait olmalıdır*"demektedir. Keza Veli Atmaca hoca da Suyutî'nin bu eseriyle, mukaddimeyi karşılaştırmış ve yaptığı bu çalışmaları neşretmiştir. {Bkz. Veli Atmaca, *Tecrid-i Sarih Mukaddimesi'nin Kaynağı Meselesi-I (Tedrîbu'r-Ravî'den Mukaddime'ye Aynen Alınan Konular) EKEV Akademi Dergisi*,S. 41, Yıl, 2009, Erzurum; Veli Atmaca, *Tecrid-i Sarih Mukaddimesi'nin Kaynağı Meselesi-II (Mukaddime'yeTedrîbu'r-Ravî'den Alınan Pasaj Bilgilerin Tespiti" Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Adana, 2008, S. 8/1, s. 103-122}

Bunun üzerine iddianın doğruluğunu araştırdık ve gördük ki, bu çalışmalarda bahs edilen, zaman zaman 10–20 sayfa, zaman zaman 5–6 sayfa ve yer yer 2–3 sayfa olmak üzere satır satır - yaklaşık cem'an 250 sayfaya yakını –bugünkü ifadeyle maalesef tam bir tercüme- intihaldir. Geri

kalan kısım da tercüme, ancak telifmiş gibi kaleme alınmış. Sanıyorum, Ahmet Naim, Celalettin Suyutî'nin hadis ilimleri konusunda gerek içeriğinin zenginliği ve gerekse sistematik özelliği ve dilinin akıcılığıyla ün yapmış meşhur hadis kaynaklarından sayılan “*Tedribu'r-Ravî*” adlı eserini tercüme etti veya ediyordu. *Tecrid'i Sarih*'i tercüme etme görevi kendisine teklif edilince, Hadis ilminden, özellikle Hadis usulü hakkında giriş kısmında bilgiler vermek istedi. Suyuti'den yaptığı elindeki yüzlerce sayfalık bu tercümeyi telif şekline getirmeye çalıştı ve onu *Tecrid-i Sarih'in Mukaddimesi* yapıp sonuna da bazı kaynaklar ilave ederek, neşretti kanaatindeyim. Gerçi Ahmet Naim'î gerek ideolojik ve gerekse başka sebeplerle olsun özel duygularla sevip, yüceltmek ve ona toz kondurmak istemeyenler “*o dönemde dipnot geleneği yoktu, eserler böyle yazılıyordu*” gibi bir açıklamayla savunuyorlar. Eğer Osmanlı ilmiye sınıfının telif eserlerine ve şerhlerine dikkatle baksalar, kimin ne söylediği ve nereden alıntılar yapıldığını ayrı ayrı, metin içinde işlediklerini görürlerdi. Ahmet Naim'in bu yazısı, gerek İslam bilginlerinin geleneksel telif yöntemlerine ve gerekse günümüzün araştırma etiğine uymamaktadır. Ahmet Naim'in eserleri görmediği halde o eserlerden alıntı yapmış gibi davranması da ilim ahlakıyla açıklanamaz. Nitekim bu konuda Atmaca şunları söylemektedir: “*Anlaşılan o ki, Ahmet Naim'in bizatihi beyan etmese de hatta metin içerisinde Tedrib'ten naklettiği halde “Tedrib'te şöyle geçmektedir veya Suyutî, filan âlimin görüşünü şu şekilde vermektedir” demeden; diğer ulemanın görüşlerini sahibine veya eserine doğrudan nispet ederek vermiş olması, şüpheleri çekmektedir. Yani Ahmet Naim bu şekildeki nakilleriyle, klasik bir âlimin görüşünü, bizzat kendi eserinden almış görünümü vermektedir. Oysa şimdilik Tedrib özelinden yaptığımız tetkikten anlaşıldığı gibi, nice âlimin görüşü, kendi eserlerinden alınmamış; Tedrib'den nakledilmiştir...*” (Mukad.. Kayn. Mes.,II, s.126). Bütün bunlardan çıkan sonuç, Ahmet Naim belki iyi bir mütercim olabilir ama iyi bir ilim adamı değildir kanaati bizde hâsıl olmuştur. Şunu her zaman söylerim. Gerek tarihte yaşamış veya günümüzde yaşamakta olsun, kim olursa olsun **bir insanın inancı, ahlakı ve fikirleri** ayrı ayrı mütalaa edilmelidir. İnancını, ahlakını beğenirsiniz ama görüşlerine katılmayabilirsiniz. Görüşlerini beğenirsiniz ama inancını tasvip etmeyebilirsiniz. Ahmet Naim'i de bu çerçevede değerlendirmek lazımdır diye düşünüyorum. Türkçülere karşı yazdığı ve aşağıda içeriğini ele alacağımız onun *İslam'da Da'va-yı Kavmiyet* adlı kitabının siyaseten yazılmış bir ideolojik kitap olduğu intibasını kuvvetlendirmektedir.

“İslam'da Da'va-yı Kavmiyet”

Ahmet Naim'in bu imsi taşıyan eseri, üzerindeki kayıttan da anlaşılacağı gibi, “*Sebilürreşad*” Dergisi (C.XII, S.293, s. 114-129, Cemadalûla, 1332 /1914)'nde neşr olunduktan sonra küçük bir kitapçık halinde, yine aynı yıl İstanbul, 1332/(1914) 'de 55 sayfa halinde Darülhilafe: Tevşî-i Tıbaat Matbaası'(Sebilürreşad Kütüphanesi Neşriyatı, Nu. 18)'nda Beş bin adet bastırılarak geliri “*Darişşafaka*”ya bırakılmıştır.

Orijinal metni kitap olarak elimizde bulunan bu eserin yeni harflerle birkaç defa basıldığını görmekteyiz. İlki Abdullah Işıklar tarafından “*İslam İrkçılığı Menetmiştir*” adıyla 1963'te İstanbul'da neşredilmiştir. Günümüzde piyasada kim tarafından sadeleştirildiği belli olmayan bir baskısı da mevcuttur. (Bkz. “*İslam'da Kavmiyetçilik Yoktur*”, Pembe Kitaplar: 10, Bedir yayınevi, Bayrak Matbaası, İstanbul, 1991) Bunun, orijinaline daha yakın yapılmış bir sadeleştirme olduğunu söyleyebiliriz. Ancak bazı teknik terimler hep “ırkçılık” anlamı verilerek tercüme edilmiştir. Mesela, “*da'va-yı cinsiyet*”, “*asabiyet-i kavmiye*”, *kavmiyet*”, “*cinsiyet*” “*iddia-yı kavmiyet ve cinsiyet*” tabirleri tek bir kelimeyle yani, hep “*ırk ve ırkçılık*” la tercüme edilmiştir. Sadeleştirilmiş metin kitabın 25-89'uncu sayfaları arasındadır. Bu çalışmamızda biz orijinal metnin yanı sıra bu sadeleştirilmiş metni de dikkate aldık. Babanzade Ahmet Naim'in adı geçen kitaptaki fikirlerinin geniş

bir özetini vermek istiyoruz. Çünkü kitabına eleştirel bir yaklaşımda bulunurken fikir ve iddialarını parça parça ele alıp göstermektense, fikirlerinin ve iddialarının insicamı bozulmasın diye onların geniş bir özetini verdikten sonra ele aldığı bu iddialara ve naslara getirdiği yorumlara eleştirel olarak yaklaşımlarda bulunmanın daha doğru olacağını düşündük. Böylece Ahmet Naim'in konuyu nasıl ele aldığı, nasıl saptırdığı, çelişkileri ve konu dışı getirdiği sübjektif yorumlar vb. hepsi görülebilecektir.

Ahmet Naim, bu kitabında, konuya girmeden önce “*Takip ve Tenkit Mecmuası*” Sahibi Nüzhet Sabit'e ithafta bulunduktan sonra Şeyhülislam Musa Kazım'ın konuyla ilgili bir makalesinden bahsederek konuya girer. Ahmet Naim'i dinliyoruz: (Bkz. Orijinal metin, s. 3–55; sadeleştirilmiş metin, s. 25–89)

“Musa Kazım'ın İslam Mecmuası'nda yayımlanan makalesinin sonunda şöyle denmektedir: İslamiyet'in önemli esaslarından biri de kardeşliktir. İslam dini “Muhakkak ki, müminler kardeştir” ayeti ile kardeşliğin esasını Müslümanların arasına koymuştur. Bunu ebedi olarak koruyacak sebepleri de hazırlamıştır. Bu dinde zekâtın, yardımlaşmanın farz olması, düşmanlığın husumetin, nifakın, ayrılığın gayrlığın, fitnenin, fesadın, kavmiyet ve cinsiyet iddiasında bulunmanın şiddetli bir şekilde yasak oluşu, hep İslam kardeşliğini ebedi olarak koruyacak tedbirler arasındadır. (Bu yasak olanlar), şiddetli bir şekilde men edilmediği sürece o millet arasında kardeşlikten eser bulunmaz. Dolayısıyla böyle bir milletin yaşaması da mümkün değildir Siz de mecmuadan bazı açıklamalar bekliyorsunuz? “Kavmiyet ve cinsiyet iddiasında bulunmanın şiddetli bir şekilde yasak oluşu hakkında izahat faydalı olur. Kavmiyet iddiası öne sürmek ne derecede yasaklanmıştır Ne şekilde olursa yasaktır? “Ben Arap'ım ve benden daha Arap'ı yoktur” diye bir hadisten -eğer uydurma(mevzu) değilse- maksat nedir? “Türkçe veya Çince konuşan bir Müslüman, “Türküm, Çinliyim dediği takdirde kavmiyet iddiasında bulunur mu? Yoksa asıl maksat diğer kavmiyet ve milletleri aşağı görmek midir? İslam mecmuası bu sorulara cevap vermedi susmayı tercih etti. Musa Kazım'ın verdiği malumatla yetindi. Çünkü “Milliyet fikirlerine aydınlatıcı bir akım” vermek gibi bir vazifeyi üzerine almakla beraber, “Türk Yurdu”nun samimi bir yoldaşı diye kendini basına takdim eden “İslam Mecmuası” din namına nakil buyurduğunuz sözlerden başkasını söyleyemeyecektir. Ayrıca işi daha da derinleştirmesi de öteki mecmuayı gücendirme tehlikesini doğurabilir.”

Ahmet Naim burada, İslam mecmuasında çalışan arkadaşlarını bu zor durumdan kurtarmak istediğini beyan ederek devamla: *“Müslümanların arasında kavmiyet ve cinsiyet davasını, diğer bir deyimle asabiyet-i cinsiyet ve kavmiyenin belirmesi onbeş, yirmi senelik bir iş ise de, en fazla açığa vurulması ve memleketin hayat ve memmat meselelerinden biri haline getirilmesi Meşrutiyet'le başlamıştır. Bu da cahillikten dolayı Avrupa'dan edindiğimiz ve naçiz kanaatimize göre, İslam için kanser denecek kadar tehlikeli, bir yabancı bidattir. Zaten Avrupa'nın daima en kötü şeylerini almak, iyi şeylerini de bozmadıkça tatbik etmemek, bizim en çok dikkat çekici felaketlerimizden biridir”*.(s.27) demektedir. Ahmet Naim, *“kavmiyetçiliği ilk bakışta önemli bir ilerleme ve canlılık sunan bir hayat kaynağı gibi görülse de aslında onun İslam ümmetini ölüme götüren tedavisi güç bulaşıcı bir Frenk hastalığı olduğunu”* söyledikten sonra *“Meşrutiyet'in daha ilk yıllarında “İttifak” gazetesinde Arap asıllı Müslümanlara hitaben”* yazdığını belirtir. Bu sözlerinin arkasından da: *“Sebilürreşad”ın 212.sayımda da “Türkçülere karşı açılan dindarane mücahedeye iştirak ettim”* demektedir. Hatta *“işin gerçeğini, davanın faydalı ve zararlı, meşru ve gayr-i meşru taraflarını Kur'an ve sünnete dayanarak açıklamayı kendime bir vazife sayarım”* demektedir.

Ahmet Naim, sözlerinin devamında *“Bizim davamız şudur”* diyerek Musa Kazım'a atıfta bulunarak *“da'va-yı cinsiyetin, şeriat tarafından kötülendiğini ve reddedildiğini “* söyler: *“Şer'i*

tabirle söylemek gerekirse” diyerek şunları kaydeder: “Cahiliyet davasıdır. İslam’ın varlığına ve devamına, refahına ve saadetine karşı en müthiş bir darbedir. Hem de hemen hemen bütün İslam diyarları elden çıkmış, küfür diyarı haline gelmişken, buradaki bir avuç Müslüman’ım “Ben Türküm, ben Kürdüm, ben Lazım, ben Çerkezim” gibi yeni iddialarla birbirleri ile olan bağları zerre kadar olsa bile gevşetmeleri nasıl karşılanır? Düşmanlarımızın kalbgahımıza kadar tecavüz ettikleri bir sırada bu hareket cinnetten başka bir şey değildir. Böyle bir hareket asabiyet-i kavmiye bayrağını ellerinde tutanların anladığı manaya göre de vatanseverliğe aykırıdır” demektedir. Daha sonra “kavmî saadet” denilen aldatıcı serabın arkasından koşan Arnavut kardeşlerimizin başına gelen felaket, bize büyük bir ibret dersi olarak yeter” şeklinde devam etmektedir. Ahmet Naim bu sözlerinin arkasından “Bazı Arap kardeşlerimizin da’va-yı cinsiyetle takip ettikleri gayeyi bilmezsek de, Türkçülük namını kendine şiar edinen Türk kardeşlerimizle temasımız çok olduğu için zannımca onların yollarını ve fikirlerini biliyoruz. Kürt kardeşlerimiz ise -anladığıma göre- henüz bu hastalığa tutulmuşlardır” demektedir. Akabinde Türkçülerin ileri gelenlerini Onlarla “yaptığı münazaralardan “anladığı kadarıyla “Halis Türkçü” ve “Türkçü İslamcı” diye iki kısma ayırmaktadır. Ona göre “Halis Türkçüler, yeni bir mefkûre peşindedirler. Zira Türkler içeride ve dışarıda pek çok tehlikelere maruz kalmışlar, devleti ayakta tutabilmek için can ve mallarını ortaya koyan hep Türkler olmuşlardır. Sonunda Türkler zayıf düşmüş, eğitimi, ticareti, sanatı ve hatta ziraatı mahvolmuştur. Buna karşılık aynı vatanda yaşadıkları diğer kavimlerden hep ceza görmüşlerdir. Artık kendini toplaması, Türklük esasına dayanan yeni bir mefkûreye ihtiyacı vardır. İslamlık bağı ikinci derecede kalır. Dünya saadeti ahiret saadetinden önce gelir. Üstelik kavmiyet cereyanı Avrupa’dan gelmiştir. Din modası çoktan geçmiştir. Avrupa’nın eline düşen İslam ülkelerini birleştirmeye imkân yoktur Müslümanlarda İslam kardeşliğine sanıldığı kadar bağlı değillerdir. Aşulamak istedikleri dinsizliktir Ama böyle düşünenler fazla olmadığını, bunlarla tartışmanın gereği olmadığını” belirttiikten sonra sözü, Türkçü-İslamcılara getirir. “Onlarla tartışabiliriz. Onların ileri gelenleri Türk unsurunun yardıma muhtaç olduğunu kabul ederken diğer İslam toplumlarını da kırmak istemiyorlar. Bu iki unsur birbiriyle çatışmaz, gençlerimizin çoğu imandan ve İslam’dan nasip alamamıştır. Biz bunları vatan ve kavmiyet onuru (hamiyet) namına İslam’a ısındırabiliriz kanaatindedirler. Bunlardan bazıları kavmiyetle övünmenin İslami hislere zarar vermeyeceğini, aksi takdirde Türklük mahvolacak, Arnavutlar ve Araplar bizden önce davrandı. Biz nefsi müdafaa yapıyoruz “şeklinde onların fikirlerini özetlemeye çalışır. “Türkçü-İslamcı kardeşlerimize deriz ki” diye bahsettiği satırlarda yine özetle, “yardıma muhtaç olan Türklüğe yardım etmenin, onların içtimai hayatlarını yükseltmenin, üretimini artırmanın, maneviyatını kuvvetlendirmenin, onları kötü alışkanlıklardan kurtarmanın hayırlı bir iş olduğunu, lisana, edebiyata hizmet etmenin mübarek bir vazife olduğunu, hatta Türkçe konuşan diğer Müslümanlara yardım etmenin dini bir vazife olduğunu” belirttikten sonra “bunları yapmak soy soplâ övünmeye sebep teşkil etmemelidir” demektedir. Akabinde şunları sıralar: “Türkü muhtaç olduğu maddi ve manevi ilimleri kazandırınız. Kütüphanelerini zenginleştiriniz ancak onlara hitap ederken “Ey Türk” yerine “Ey Müslüman!” diye hitap ediniz Kendisine Türklüğünden değil. Müslümanlığından bahsediniz. Dört-beş senedir bu ham dava peşindediniz. Onların edebiyatına, gramerine, ilmine sanatına, ticaretine ve ziraatına ne verdiniz? Onlara kuru bir benlik davasından başka ne kazandırdınız? Kendilerine sizin atalarınız “Kara Han’dır”, “Bozkurt Han’dır”, “Oğuz Han’dır”, “Cengiz Han’dır”, bilmem ne handır dediniz onlar da inandılar. Binyıldan beri diğer milletlerin kanyla karşı karşıya dilden başka Türklükle ilgileri kalmamış, kendilerini hakikaten bu saydığımız müşriklerin öz evladı sanıyorlar. İslami isimleri Gündüz Beyler, Uyanık Beyler, Gök Beyler, Konur Beyler şeklinde değiştiriyorlar. Halbuki Hz. Peygamber cahiliye dönemi isimlerini değiştirirdi. Mesela, Zeydülhayl’i, Zeydülhayr, Abdüluzza’yı, Abdurrahman olarak değiştirdiği gibi. Türkçüler “Ergenekon”dan Kurtuluş Bayramı gibi ortaya yeni bir bayram çıkardılar Eski müşrik

Şamanîlerin hatırasını diriltmek için bu bayramı millete peşkeş çekiyorsanız çok ayıp ediyorsunuz. Bilmem kaç bin senelik mitolojik hurafeleri boşu boşuna canlandırmaya çalışıyorsunuz? Aynı mevsime tesadüf eden paskalya yortuları beni ne kadar duygulandırıyor? “Ergenekon”dan da o kadar duygulandım. Kavmiyet bayrağının gölgesine sığınan o kadar çılgın var ki, mesela vatan hissini kalplere aşıl原因an meşhur edebiyatçımız (Namık) Kemal Bey, “Celal” piyesinde Türklüğü İslamiyete feda ettiğinden dolayı hatalı görüyorum, ayrıca Türk kavminin felaketlerini İslam’da bulup şamanlığa dönülmeyi tavsiye eden bile var”...

“Ey Türkçü-İslamcı kardeşim, görüyorsunuz ki, ne kadar iyi niyetle çalışırsanız çalışın, korktuğunuz kötü neticelere karşı çıkmanıza iyi niyetiniz engel teşkil etmez. Siz halis Türkçüler gibi insafsız değilsiniz. İslamiyet, insaniyet hatta Türklük namına sizden istirham ediyorum. Bu çifte mefkûreden vazgeçiniz. Çatal kazık yere girmez diye bir Türk atasözü vardır. Türklüğü İslamlıkla kurtarırsınız. İslamiyet Türklüğü kapsar. Size tabi olan Türklüğü mü çok sevecek yoksa İslamiyet’i mi? İkisini de aynı derecede dersiniz bu mümkün olmaz. Allah için Türklerin yüzünü Kâbe’den Turana çevirmeyi bırakın. Türkler ya Kâbe’ye dönüp bin yıldan beri Turan’ı arkada bırakacaklar, ya Turan’a dönüp Kâbe’yi unutacaklar. Dinsiz gençliği imana getirmek için kavmiyet oltasını kullanmaya gerek yoktur. Çünkü kavmiyet zokası zehirlidir.”Türk” unvanı altında bir gaye ayrılık fikri verir. “Bir insan kendi kavmini sevmekle diğer Müslümanları niçin sevmesin” demeyiniz. Bilirsiniz ki, dünyadaki bütün ihtilaflar, çatışmalar hep hakla batılın mücadelesinden ibarettir. Türk gelenekleri diye İslam’ın bünyesini yıkmaya çalışan bir takım müşriklere bağlanmaktan, vaftiz isimlerine benzeyen isimlerden, Ergenekon’u tazelemekten samimi bir tevbe ile vazgeçmelidir.

“Türkçüler, “Türk ve Müslüman” veya “Müslüman ve Türk gibi ayrılık, gayrilik hissi veren tabirlerden vazgeçmeli, tefrikaya sebebiyet veren davranışlardan sakınmalıdır. Şeriat-ı Muhammediye’nin çizdiği selamet ve saadet dairesi içinde Türklere istediğiniz kadar irşat ediniz, hizmet ediniz ama bütün bu hizmet ve irşatları “Türklük” namına değil, “Müslümanlık” namına yapınız. Onlara “Türkler” diye değil, “Müslümanlar” diye hitap ediniz. Türklüğe değil, Müslüman olan Türklere hizmet ediniz. Cengiz’in Yasalarını bilmek, İlhan’ın yurdunu tanımak, Altın Ordu’yu anmak bize lazım değil. Geçmişteki putperestlerle övünülmez şeriat-ı Muhammediye’yi, İslam yurdunu, İslam mücahitlerini bilmek tanımak gerekir. İslam şerefine karşı cinsiyet kale bile alınmaz. Türkçü-İslamcı kardeşlerime samimi nasihatim budur. Heva-yı asabiyetle gözleri kararmış Arap kardeşlerimize de söyleyeceklerimiz bunlardan ibarettir. Lakin Araplar şu husustaki haklarını, meziyetlerini teslim etmek gerekir ki, geçmişleriyle olan övünmeleri İslami devirlerin ötesine sıçratmadılar. Ebu Cehil, Ebu Leheb’le iftihar etmeyi akıllarından geçirmediği gibi, cahiliye bayramlarından hiçbirini kutlamayı da düşünmediler. Bedir savaşında Müslümanlarla Kureyşliler birbirleriyle akraba idiler. Hz. Peygamber’in amcası Abbas, kayın biraderi Nevfel, Hz. Ali’nin kardeşi Akil, vs. hep düşman safında idiler. Asabiyet-i İslamiye, asabiyet-i kavmiyeyi arıtmasa böyle şeyler nasıl yapılabilirdi? Onun için asabiyet-i kavmiye taraftarlığını İslam fikrini telif ediyoruz zannına kapılan kardeşlerimize olan ihtilafımızı, anlaşmazlığımızı izah ettim. Türklük muhabbetiyle İslamlık sevgisini birleştirmek gibi hayali bizim havsalamız almıyor. Acaba dinimiz bu da’vayı açıktan açığa yasaklamış mıdır?”

Ahmet Naim, bu satırlardan sonra Ayet ve hadislere yönelir. Konuyla ilgili olsun, olmasın bazı ayetleri bu doğrultuda yorumlar: Bunun için öncelikle “Bütün Müslümanlar kardeştir” (Hucurat, 10) , “Benim doğru yolum işte budur. Ona uyunuz. Diğer yollara uymayınız. Zira o yollar sizi Allah’ın yolundan ayırır...”(En’am, 153); “Allah’ın ipine sınımsız sarılıyorsunuz, tefrikaya düşmeyiniz.”(Al-i İmran, 103); “Ey insanlar! Biz sizi bir erkek ile bir

kadından yarattık. Sizi ancak tanışasınız, bilişesiniz diye şubelere ve kabilelere ayırdık (Bu şubeler ve kabilelerin ehemmiyeti var zannetmeyiniz). Nezd-i ilahi’de en keriminiz en takva olanınızdır. Şüphesiz Allah Teâlâ Alîm ve Habîrdir”(Hucurat, 13).

Ahmet Naim, konuyla ilgisi bulunsun, bulunmasın, zayıf, mevzu, haber-i ahad, mevsuk birçok hadisi yeri geldikçe sıralar. Bunlardan bazıları şöyledir.

“Ebu Hureyre’den: “Kıyamet günü Allahu Teâlâ şöyle buyuracak: Ey İnsanlar! Ben size bir nesep tanıttım. Siz kendiniz için başka bir nesep tanıdınız..”

H. Ayşe’den: Dünyaya dair hiçbir şey Resullah’ın hoşuna gitmiş değildir. Keza takva sahibinden başka hiç kimse onun hoşuna gitmiş değildir”

“Saadet yolunda her kim ameli geri bırakırsa nesebi ileri götürmez” (Müslim, Ebu Davut, Tirmizi)

Veda Hutbesinden (Cabir b. Abdullah’tan): Ey insanlar! Rabbiniz birdir. Babanız da birdir. Hiçbir Arap’ın Aceme, hiçbir acemin Arap’a, hiçbir siyahinin beyaza, hiçbir beyazın siyahiyeye, takvadan başka bir üstünlüğü yoktur...”

Cübeyr bin Mut’im’den: Asabiyet davasına kalkışan, ona değer veren bizden değildir. Asabiyet üzerine savaşıyor da bizden değildir. Keza asabiyet davası üzerine ölen de bizden değildir” (Ebu Davut)

“Ebu Hureyre’den: Her kim İmama (Müslümanların reisine) itaatten çıkarak ve cemaatten ayrılarak ölürse, ölümü cahiliyet üzere ölümdür. Her kim bir tarafa asabiyet göstermekten naşi gadap ederek veya bir tarafa asabiyeti tervice kalkışarak veyahut bir tarafa asabiyet gösterenlere yardım ederek, kör bir bayrak altında savaşa girer öldürülürse, cahiliyet devrinde öldürülmüş olur. Keza her kim ümmetime karşı harekete geçerek, iyisine, kötüsüne saldırır, müminleri sakınmaz anlaşma olanının sözüne uymazsa, benden değildir” (Müslim)

Bu nevi hadislerden sonra sözü yine Türkçülere getiren Ahmet Naim, *“Türkçüler, övünmek maksadı olmaksızın sadece “Biz Türk’üz” derlerse bunda bir günah yoktur. Türk lisanına, edebiyatına, sanatına ve ticaretine hizmet ederlerse fevkalade bir iş yapmış olurlar. Türklere tarafdarlık yaparken diğer Müslüman kavimlere zulüm etmesinler. Mesela son felaketlerimizde Balkan harbi, Hindistan’dan Fas’a kadar bütün Müslümanlar müşterek oldukları halde yalnız Türklük namına matem tutarlarsa diğerlerine zulüm etmiş olurlar. Musibete uğrayan İslam diyarı iken bunların “Türk yurdu” mahvoldu demeleri uygun mudur? Tarihi açın bakın, Türk yurdu denilen devletlerin kurulması ve yaşatılmasında Türklere çok, Türk olmayanların hizmeti, gayreti görülmemiş midir? Sadrazamlara, kumandanların kaç tanesi Türktür?*

“Biz Müslümanlar Arapları sevdiğimiz gibi İslam’a hizmet hususunda onları takip eden diğer milletleri de severiz. İslam milletlerinin hepsini severiz. Fakat Arap kavmini, İslam’a ilk girişleri, Hz. Peygamber’e yakınlıkları, lisanlarının Kur’an lisanı olması, İslam’a velinimetlik etmeleri dolayısıyla hepsini hatta kendi kavmimizden ziyade severiz. Buna dair numunelik birkaç hadis gösterelim diyerek Arapları metheden hadis adı altında bazı sözler sıralar. Bunlardan bazıları şöyledir:

Ebu Hureyre'den: "Arap kavmini üç şeyden dolayı seviniz: Ben Arap'ım, Kur'an Arapça'dır. Cennet ehlinin dili Arabîdir (Hâkim, Taberani ve Beyhaki)

Enes'ten: "Araba muhabbet imandandır. Onlara buğz etmek ise nifaktır."(Hâkim)

Ömer'den: " Kim Arap'a söverse, onlar müşriklerdir" (Beyhaki)

Enes'ten: "Kureys'e muhabbet imandandır. Onlara buğz küfürdür. Araba muhabbet imandandır. Buğz küfürdür. Her kim Arap'ı severse beni sevmiş, her kim Arap'a buğz ederse bana buğz etmiş olur"(Taberani)

"İbn Abbas: "Beni Haşim ile Ensar'a buğz küfürdür. Araba buğz nifaktır"(Taberani)

Cabir: Arap zelil olursa İslam zelil olur" (Ebu Ya'la el-Mevsilî)

"Her kim Arabı severse bana muhabbetinden dolayı sever"; Her kim Araba buğz ederse bana olan buğzundan dolayı buğz eder" Son olarak da İranlıları onurlandırmak için olsa gerek Ebu Hureyre'den : "İnsanların içinde İslam'dan en çok nasibi olan Fars ehlidir" (Hâkim, Tarih)

Ahmet Naim bunun akabinde: *"İslam Tarihi bunun şahididir"* diyerek İranlıların faziletini teslim etmeye çalışır. Ancak Türklerle ilgili ve onların faziletine veya İslam'a hizmetlerine ilişkin her hangi bir şey demez. Varsa bile bir hadisten bahsetmez, ama akabinde şu sözleri ilave eder: *"Gerek Arap olmayan bütün kavimlerin ve gerekse Acemlerin ve bilhassa Faris'in iman ve ilim ile methini içeren diğer hadis-i şerifler gösteriyor ki, nazar-ı şeriatte milletlerin sevilmesi övülmesi için ölçü kendi kavimlerinin özellikleri değil, imanları ve İslam camiasına hizmetleridir.*

Eleştirel Yaklaşım

Muhtevasının tam olarak görünmesi için geniş bir özetini verdiğimiz ve sözlerini italik karakterle gösterdiğimiz Ahmet Naim'in bu kitabında ilkin kitabı telif sebebini ele almış olduğunu görürüz. Bunun sebebini kendisine yöneltilen sorular olduğu ve aynı soruları ele alan İslam Mecmuasının bu konuda yetersiz ve hatta sessiz kalışıdır. Bir nevi durumdan vazife çıkaran Ahmet Naim, Sebülürreşad dergisinde çok uzun bir yazı yazar ve sonra da bu yazı bir kitapçık halinde neşredilir. Özetini verdiğimiz bu kitabın içeriğinden de anlaşılacağı üzere asıl hedef Türkçülerdir. Ahmet Naim'in bu yazısına o dönemin Türkçülerinden özellikle Ahmet Agayev, aynı yıl Türk Yurdu'nda (Cilt.3, Sayı, 70;s.372-376; Sayı, 71, s. 388-392, Temmuz 1330 R./1914) *"İslam'da Da'va-yı Milliyet"* adı ile cevap verir. Agayev'in bu cevabından bazı pasajları aşağıya alacağız. Biz şimdi burada, Ahmet Naim'in kitabındaki fikirlerini dört ana başlık altında toplayabiliriz. Bunlar: Kavmiyetçilik anlayışı; Zamanındaki siyasi olaylara bakışı; Tarihten verdiği örnekler; Dayandığı ayet ve hadislerdir. Şimdi bunların her birini ele alalım.

Kavmiyetçilik Anlayışı: Ahmet Naim, adı geçen kitabına başlık olarak seçtiği "kavmiyetçilik" kelimesi, onun lügatinde "İslam ümmetini ölüme götüren tedavisi güç, bulaşıcı bir Frenk hastalığıdır".Bu tanım, siyasi bir yorumdur. Kavim kelimesinin hiçbir tanımını yapmamıştır. Anlam ve içerikleri farklı olan *Asabe, cinsiyet kavmiyet ve milliyet* gibi kelimelerinin hepsini yaklaşık aynı kategoride ele almaktadır. Hâlbuki *asabe* kelimesi, bir kişinin baba tarafından bağlı olduğu ailesi ve ecdadına denir. Yani kişinin baba tarafından

olan sülalesine sosyolojik olarak boy, kabile, aşiret veya klanına verilen addır. Bir diğer tabirle bir kavmin içinde pek çok aşiret, asabe bulunabilir. Kavm ise aynı dili konuşan, aynı milli vicdana sahip olan insan topluluğudur. Bunlar sosyolojik gerçeklerdir. Allah, insanları böyle yarattığını Kur'an'da açıkça (Rum, 30/22) söyler. Yani ilahi irade, beşeriyeti kavim, kavim, millet millet yaratarak şubelere ayırmayı uygun bulmuştur.(Hucurat, 49/13). İslam ümmetinin içinde pek çok kavim vardır ve varlıklarını İslam'la devam ettirmişlerdir. Dolayısıyla bir kişinin hangi kavimden olduğunu söylemesi ve kavmine hizmet etmesi, onun yükselmesi için çalışması demek olan kavmiyetçilik niçin yasak olsun ki. **Yasak olan veya olması gereken, şiddete başvurarak, haksız yere kendi aşiretine yardım eden ve diğerlerini küçük görüp onlara tahakkümde bulunmak isteyendir.** Dolayısıyla yer yer "cinsiyet", "da'va-yı cinsiyet", "kavmiyet", heva-yı asabiyet", asabiyet-i kavmiye" şeklinde ifade etmeye çalıştığı kavmiyet veya geniş manada milliyet fikri, kavram analizleri yapılmadan toptan hastalık ilan edilmiş ve "kavmiyetçilik" adı verilen bir çuvalın içine doldurulmuştur. Burada asıl hedef Türkçülük hareketidir.

Zamanındaki Siyasi Olaylara Bakışı: Ahmet Naim, Türkçüleri "Halis Türkçüler" ve "Türkçü-İslamcılar" olarak iki grupta mülâhaza etmektedir. Birincileri dinsiz ilan ederken, ikincilerin muhatap alınabileceğini söylemektedir. Türkçüleri böyle iki gruba ayırmak mümkün mü? Bunun cevabını o devirde Ahmet Naim'e cevap yazmış olan Ahmet Agayev (daha sonra Ağaoğlu soyadını almıştır.) şunları söylemektedir: *"Ahmet Naim, Türkçülere atfederek şiddetle tenkit ettiği maddeleri tek bir vesika ile bile teyit edememiştir..Türkçülere ait malumatlarını yalnız Türkçüler ile vaki olan münazara ve münakaşalardan elde etmiştir...Naim Bey, asıl tenkitlerine girişmeden evvel Türkçüleri iki zümreye ayırıyor. Birisine "Halis Türkçüler". Diğerine "Türkçü-İslamcılar" unvanını takıyor. Birincilerini, "Telkih etmek istedikleri şey açıkça dinsizlik mefkûresidir". İkincileri de "Ne serden ve ne yardan geçiyorlar" diye tarif ediyor. Naim Bey, şu taksimatı nereden aldı? Hangi vesika üzerine tesis etti? Türkçülük gibi artık teessüs ve tebellür etmiş olan bir cereyanda bu gibi taksimatı yapmak için mutlak elde taksimatı teyid edecek vesikalar bulunmalıdır. Acaba hangi Türkçü nerede "Dinsizliği telkih eylemek" istemiştir?. Hangi Türkçü nerede "İslamiyetle dinsizlik arasında mütereddit bulunduğunu ve bunlardan hangisini tercih edeceğini bilmediğini söylemiştir? Bu suallere cevap vermedikçe ve verilen cevaplar senetler ve vesikalar üzerine istinat ettirilmedikçe yapılan taksimatın indi, keyfi ve gayr-i varit kalacağı tabiidir. Biz ise Türkçülük cereyanına Naim Bey'den daha yakın olduğumuz için mezkûr cereyan içinde dinsizlik mefkûresini değil taşıyan, onu müsamaha eden biri bile yoktur... Türkçülük cereyanını iyice telkin edenler, araştıranlar Naim Beyefendi'nin fikrinin tamamen aksini görüyorlar... Naim Beyefendi'nin Türkçülüğü, "dinsizlik mefkûresini takip edenler" ve "ne yardan ne de serden vazgeçenler" arasında taksim etmesi hakikate uygun değildir. Türkçülük gayr-i kabil-i taksim bir vahit-i küldür. Onun takip ettiği gaye, yürüdüğü yol bir olduğu için ikiye inkısamı gayr-i kabildir...".*

Milliyetçilik fikrinin bir asabiyetçilik ve kavmiyetçilik olduğunu, bunun da Müslümanları böldüğünü iddia eden Ahmet Naim, bu fikrin Batı'dan ithal edildiği kanaatindedir. Ahmet Naim, bu düşüncelerinde haklı değildir. Millet fikrini de bu kategoride ele alan Ahmet Naim, millet ve milliyet duygusunun fitrî olduğunun farkında değildir. Yani doğuştan gelen bir fikirdir. İki bin yıl topraksız kalan Yahudileri tekrar bir araya getirip, tarihin acımasız dönemlerinde onları ayakta tutan milliyet duygusudur. Eğer bu fikir fitri olmasa, zor zamanlarda ortaya çıkmasaydı bugün Yahudi diye bir millet olmazdı. Fransız ihtilaliyle Batı'dan geldiği iddia edilen şey, milliyet fikri değil, milliyet fikrinin siyasi bir kimlik kazanmasıdır. Yani milliyet fikrinin veya milliyetçiliğin siyasi platforma geçişi, politik

arenada kendini göstermesi, bir başka ifadeyle ideolojilerde yer almasıdır(Yakıt, İslam'ı Anlamak, s.359, İst. 2009).

Osmanlı İmparatorluğunun çöküşe geçtiği dönemde imparatorluk bünyesi içinde bu ideolojiler kendini göstermeye başlamıştır. Türkçülük hareketi ortaya çıkmadan evvel, Müslim ve gayr-i Müslim topluluklar Bab-ı Ali yokuşunda kendi milli kulüplerini çoktan açmaya başlamıştı. Meşrutiyetle bu akımlar ivme kazandı. Osmanlı Sultanı Sultan Reşat, 1911 Haziran'ında Balkan gezisine çıkıp, Murat Hüdavendigar'ın şehit düştüğü Kosova'da arkasında yüz bin Arnavut'la Cuma namazı kıldı ama, Arnavutluk çok geçmeden kaybedildi. Türk Ocağı 22 Mart 1912'de kuruldu Türk Ocağı'nın gayesi şöyle belirtilmişti: “*Türk'e mili varlığını tanıtmak, Türk harsını(kültürünü) geliştirerek, kültür sahasında Türk milli birliğini meydana getirmek; Türk'ün fakirine, yoksuluna, hastasına yardım etmek; fikren, iktisaden, Türk'ün gelişmesini sağlamak; medeni bir Türk camiası yaratmak*”. Yine 1912 yılının sonlarında bir ilim akademisi olarak çalışan bir Bilgi Derneği kuruldu. 1913'de *Bilgi Mecmuası* çıkarmaya başladı. Devrin ilim adamları çeşitli komisyonlarda çalıştırılmak üzere toplanıyordu. Ziya Gökalp de Türkiyat, İslamiyat, Felsefe ve İctimaiyat ve Türkçülük şubelerinde çalışmaya başlar.(N. Kösoğlu, *Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu ve Ziya Gökalp*, İst. 2005).

Ahmet Naim'in yazı yazdığı *Sebilürreşad* dergisinin bulunduğu idare binasının çok yakınında diğer Müslüman toplulukların hepsi milli kulüplerini kurmuşlardı. Araplar, Kürtler, Arnavutlar vs. Kaldı ki o Kürtlerin henüz bu hastalığa yakalanmadığını söylese de onların da kulüpleri de mevcuttu. Onlar bölücülük yapmıyor da neden Türkçüler bölücü oluyordu? Bunu anlamak mümkün değildir Devlet-i aliyye-i Osmaniye'de bulunan Türklerin milliyetlerine en son sahip çıkan topluluk olduğunun en sağlıklı yorumunu Ziya Gökalp yapmıştır. Ona göre: “*Milliyet mefkûresi gayr-i Müslimlerden sonra Arnavut ve Araplarda, en nihayet Türklerde zuhur etti. Türklerin en sona kalması sebepsiz değildir: Osmanlı devletini Türkler teşkil etmişlerdi. Devlet, vaki bir Millet, milliyet mefkûresi ise iradi bir milletin cürsûmesi(kökü) demektir. Türkler önce önce hadsî bir ihtiyata tabi olarak, bir mefkûre için, bir mevcûdeyi tehlikeye düşürmekten çekinmişlerdi. Bunun için Türk mütefekkirleri, Türklük yok, Osmanlılık var diyorlardı*” (Türk Yurdu, S.281, s.66, Ocak, 2011)

Ahmet Agayev de Türkçülerin en önemli vazifelerinden birinin, İslamiyet'in feyizli ve bereketli ahkâmını ve emirlerini, yılların birikimi olan hurafelerden sıyrarak Türk kavminin kalp ve dimağına sokulması olduğunu beyan eder. Ona göre: *Kavmiyetçiliğin temel şartlarından biri de milli vicdanı şuurlu bir hale getirmektir. Milli vicdanın esaslarından biri İslamiyet'tir. Keşke bu hareket bir kaç nesil evvel bütün İslam kavimlerinde başlamış olsaydı. Herkes kendini tanımış bulunsaydı. Emin olunuz ki, o zaman Arnavutluğu bugünkü musibetlere, felaketlere sokabilecek hiçbir kuvvet bulunmazdı. Demek ki, kavmiyet cereyanı mahiyet itibariyle İslam milletleri arasında nifak ve ihtilafa düşürecek hiçbir esası ihtiva etmiyor. Bilakis kavmiyet cereyanı bütün İslam kavimlerinin müşterek buldukları aynı dinin yükselmesi üzerinde yürüdüğü için, İslam kardeşliğinin gerçek ve fiili bir surette tesisi için en önemli ve temel amillerinden birisidir*” (İsl. Da. Milli.)” Dolayısıyla İslam kardeşliğinin de temeli, kavmiyetçiliğe yani milli benliğe sahip çıkarak, ortak din İslam'ın yücelmesi yolunda çalışmaktır.

“*Siz Türkçülük yaparsanız, onlar da kendi kavimlerinin milliyetçiliklerini yaparlar*” iddiasının günümüze kadar gelmesi, Osmanlılık veya İslamcılık hassasiyetinden ziyade siyasi çekişmelerin etkili olduğu, parti çekişmelerine malzeme yapıldığını söylemek gerekir

(Kösoğlu, a.e.,). Türk Yurdu ve Türk Ocağı'nın önde gelen isimlerinden olan Hüseyinzade Ali Bey'in 1914'de yazdıkları, Ahmet Naim'e verilebilecek cevaplar arasında tartışma kabul etmeyecek mahiyettedir. Nitekim o diyor ki: “ *Onların milliyetçiliği yeni bir şey değildir. Kürt milliyetçiliği yirmi yıl önce başladı. Arnavut milliyetçiliği başlayalı otuz yıldan fazla zaman geçti. Ermeni milliyetçiliği en aşağı kırk, Bulgar milliyetçiliği altmış, Yunan milliyetçiliği seksen yıllıktır. Türk milliyetçiliği bunların sebebi değil, neticesidir.* ”

Tarihten Verdiği Örnekler: Türk tarihinin İslamiyet'ten önceki dönemlerini reddeden ve tanınmış simaları dinsiz, şaman gibi sıfatlar takarak okunmasını, bilinmesini kabul etmeyen Ahmet Naim, verdiği örneklerle çelişki içinde kalmaktan kurtulamamaktadır. Hatta İslamiyet'ten önceki isimlerin alınmasının doğru olmadığını Hz. Peygamber'in bir uygulamasına dayanarak reddetmektedir. Nitekim diyor ki: “*Hz. Peygamber cahiliye dönemi isimlerini değiştirdi. Mesela Zeydülhayl'i, Zeydülhayr; Abdüluzza'yı, Abdurrahman olarak değiştirdiği gibi..*” (s.13). Ahmet Naim bu konuda çelişki içindedir. Çünkü Hz. Peygamber isim sırf cahiliye döneminin ismi diye kimsenin ismini değiştirmede. Değiştirdiği isimler, anlam itibarıyla kötü ve putperestliği çağrıştıran isimlerdi. Yoksa Haşim ismi, Amr ismi, Ömer, Osman, Yasir, Huzeyfe isimleri gibi daha binlerce isme dokunmadı. Bunlar da cahiliye dönemi isimlerindendi. Bu isimleri İslamiyet'le almamışlardı. Yeter ki isim, anlamı kötü ve müşrikliği anımsatmasın. Öyleyse biz Türkler de anlamı güzel olan tarihteki Türk isimlerinden alabilir, çocuklarımıza verebilmemizin ne sakıncası olabilir ki. Bunlara şaman veya dinsizlerin isimleri veya “vaftiz isimleri” diyerek hakaret etmek hangi akıl ve mantıkla izah edilebilir?

Öte yandan İslam öncesi Türk tarihi okumanın veya tetkik etmenin, araştırmanın ve öğrenmenin uygun olmadığını söyleyen Ahmet Naim, gençlere İslam mücahitlerini öğrenmeyi önermektedir. İslam mücahitlerini öğrensinler ama Türk tarihindeki kahramanları da öğrensinler. Türklerin nereden geldiği, Türk boylarını, Tarihte kurdukları devletleri ister bilim olarak ister merak olarak okuyup öğrensinler. Bunun da bir sakıncası yok. Bu da oldukça faydalı bir uğraştır. Hz. Peygamber, şecere ilminin öğrenilmesini tavsiye etmiştir. Nitekim Hz. Ebu Bekir, bu konuda uzmandı. Kim hangi sülale ve aşiretten, ataları kimlerdir, hangi aşiret, asabe ve kabileler kimlerle akrabadır gibi konularda derin bilgi sahibiydi ve herkes ona sorardı. Hz. Ebubekir'in bu konudaki meziyeti hakkında İslam tarihi kitaplarında yeterli malumat vardır. Hz. Peygamber'in İslamiyet'ten önceki geriye doğru ataları, şecere bilimiyle meşgul olanlar tarafından tespit edilmiştir. Hatta O'nun aslında Mudar kabilesinden ve mensup olduğu Kureyş'in bu kabilenin bir şubesi olduğunu İslam öncesi Arap kabilelerini inceleyenler tarafından tespit edilmiştir. Mudar, Peygamberimizin geriye doğru 22. Atasının ismini taşıyan kabilenin adıdır. Nitekim Hz. Peygamber'i öven kasidelerden “*Kaside-i mudariyye*” “*Mudar kabilesinden seçilmiş peygambere selam olsun*” diye başlamaktadır. Şu halde İslam tarihindeki bu gerçekleri görmeyen Ahmet Naim, Türk tarihinin araştırılmasına niçin karşı çıkmaktadır?. Bir kimse bugün Oğuzhan neslinden geldiğini ve Oğuz'un yirmidört boyundan, filan boya ait olduğunu araştırması söylemesi ve atalarını onlara dayandırmasının İslam açısından sakıncası ne olabilir ki.

Ahmet Agayev, Ahmet Naim'e verdiği cevaplarda, mantık ve tarihi bilgi hatalarının altını çizer. Bunlardan bazılarını özetleyerek verelim: Agayev diyor ki: “*Muhterem muarızımız, kurduğu önermede mantikî neticelere varmak için bize evvela kavmiyet cereyanlarının zuhuruna kadar bütün İslam kavimleri ve bireylerinin arasında tam bir kardeşlik olduğunu, sonra da kavmiyetçilik cereyanının ortaya çıkmasından sonra bu kardeşliğin nifakla değiştiğini ispat etmeliydi ve işte biz o zaman kendisiyle beraber,*

Hakikaten kavmiyetçilik cereyanları İslamlar arasında nifak saçı, bu ise İslam kardeşliğine karşıdır. Dolayısıyla yalnız şer'an değil, vicdanen de zararlıdır derdik. Hâlbuki muhterem Naim Bey bu noktayı ispat edemez ve dolayısıyla bütün önermeleri çürütülmüş ve yanlıştır.” Agayev İslam tarihten örnekler vererek Ahmet Naim'in iddialarının yanlışlığını, İslam'daki kavgaların kavmiyet üzerinden değil, bilakis siyaset üzerinden, olduğunu örneklerle gösterir. Nitekim diyor ki: “Hazret-i Osman'ı şehit eden Süleyman zannediyoruz ki İslam kardeşliği hakkındaki ayet ve hadisleri bizden daha iyi bilirdi. Keza yüz binlerce İslam kanının dökülmesine sebep olan Cemel, Sıffin, Nehrevan, Kerbelâ muharebelerinin başında bulunan Hz. Ayşe, Talha, Zübeyr, Muaviye, Amr b. As vs İslam'ın ileri gelenleri, İslam'ın hakikatlerine bizlerden daha çok vâkıftılar ve o günlerden bu güne kadar bütün İslam hükümetleri, kavimleri birbiriyle çarpışa çarpışa gelmişlerdir. Hangi İslam hükümeti veya kavmi vardır ki, diğer bir İslam hükümeti ve kavmi ile çarpışmamış olsun. Mefkûre, emel, gaye başka şeydir, hayat başka. Hayatın gerekleri karşısında mefkûreler, emeller zebûn kalıyor. Dolayısıyla İslam kardeşliğini kavmiyet cereyanları ihlal ediyor demek doğru olamaz. Bilakis hakiki milliyet cereyanlarının, İslam kardeşliğini takviye ve teşdidi ve ameli bir şekil kesbetmesi için gayet mühim bir amil olacağına bütün imanımızla kanaatimiz vardır”

Agayev, Türkçülüğe karşı olanların, İslam öncesi Türk tarihinden her bahsedişlerinde, “şamanlığa dönüyorlar” diye iftiralar attığından dem vurur. Bunun için İslamiyet'in Türk'ün milli dini olduğunu, Türklerin İslam'ın tarih boyu hamisi ve hadimi olduklarını örneklerle anlatarak Ahmet Naim'in iddialarına cevap verir ve onun tarihten verdiği örneklerinin yanlışlığını ortaya koyar. Agayev şöyle devam eder: “İslamiyet Türk'ün dinidir, milli dinidir. Türk, İslamiyet'i zorla, mahkûm ve mağlup olarak değil, hâkim, galip olarak kabul etmiştir. Bin seneden beridir ki, İslamiyet'in en ağır yüklerini omzuna alarak taşımaktadır. İslamiyet yolunda Türk her şeyi unutmuş, dilini, edebiyatını, ekonomisini ve hatta bazen kavmi varlığını bile! Ezeli irade Türk'ü Altay Dağları'ndan kaldırarak İslamiyet'in en felaketli günlerinde o ilahi yolun imdadına sevk eylemiştir. Ve zannediyoruz ki, Türk bu vazifesini gereğince yerine getirmiştir. İslamiyet karşısında alnı açık, başı yüksektir. Biz bu sözleri söylerken bize, siz övünüyorsunuz diye itiraz olunuyor. Fakat diğer taraftan bizi bu sözleri söylemeye aynı muterizler (karşı koyanlar) zorluyorlar. Zira Türkçüler İslam öncesi Türk tarihinden, Türk hayatından bahsetmeye koyulduklarında muterizler “Eski Türk dini olan Şamanizm'e avdet ediyorlar” diye bağırmağa başlıyorlar. Bu gibi iddialar en menfur iftiralarlardır. Bir Türkçü nasıl Şamanizm avdet etmek ister ki, Türk tarihinin en şanlı sayfaları İslamiyet yolunda akıttığı kandan teşekkül etmiştir. Bir Türkçü nasıl eskiye avdet etmek ister ki, bugün bile İslam medeniyeti dairesinde bulunan Türk kavimleri arasındadır ki, dil, duygu, yaşayış tarzı yani kavmiyetin en sağlam esasları itibariyle kavim birliği korunmuştur. Türklük hissi, Türklük eserleri yalnız şu medeniyet havuzunda sakın ve o medeniyetin sayesinde baki kalmıştır. Mütebakisi bizden o derece uzaklaşmıştır. ..İşte bu sebepledir ki, Türkçüler İslamiyet'i bir milli din, bir kavmi din addediyorlar.Şöyle ki, bugün bile Turan ırkına mensup her hangi bir fert İslamiyet'i kabul ettiği anda Türklük için kazanılmış addolunabilir. Aksi halde, Türklükten ayrılmıştır. İmrü'l-Kays'tan, Ad ve Semûd'dan, Hübel, Lat ve Menât'tan bahseden bir Arap, ne kadar putperestliğe avdet ediyorsa, Oğuzhan'dan, Cengiz'den, Tanrı'dan ve perilerden bahseden bir Türk, Şamanizm'e o nispette avdet eder”.(A.Agayev, İslam'da Dava-yı Milliyet)

Dayandığı Ayet ve Hadisler: Ahmet Naim, kavmiyetçiliği red konusunda, kendince birçok ayet ve hadislerle dayanır. Getirdiği bütün ayetler, birlik ve beraberliği telkin eden, Hz. Peygamber'e tabi olmayı öğütleyen, takvayı öne çıkaran ayetlerdir. Hadisler

konusunda da hepsi “*asabiyet*”i ele alan, onu hangi hal ve şartlarda yasak getiren ve tanımlayan hadislerdir. Gerek ayet ve gerekse hadislerde Ahmet Naim, bir ilim adamı gibi değil bir polemikçi gibi davranmıştır. Hatta tercümelerde ciddi hatalar da yapmıştır. Bunları göstermeye çalışalım.

Her şeyden evvel şunu ifade etmeliyiz ki, Kur’an’da asabiyet’ten bahsedilmez. Asabiye kelimesi Kur’an’da geçmez ama. Kavm kelimesi üç yüzden fazla ayette geçerken, bu ayetler kavmiyetçilikle ilgili bir yasak içermez. Buna dayanarak Kur’an’a göre milliyetçiliğin yasak olduğu aklı başında bir kişi tarafından iddia edilemez. Bilakis Kur’an, insanların belli soy ve soplara ait olarak yaratıldıklarını, birbirlerini bilmesi için kabileler ve şubelere ayrıldığını söyler. Keza Rum Suresi’nde insanların dillerinin ve renklerinin farklı farklı oluşu Allah’ın varlığının delilerinden sayılmıştır. Şu halde insanların böyle farklı cinslere, farklı kavimlere farklı milliyetlere ayrılması ilahi iradenin bir tecellisidir. Öyleyse kavim ve millet geçeceğini görmemek, yoktur demek, kabul etmemek her şeyden önce ilahi iradeye ters düşer.

Ahmet Naim, konuyla ilgili diye kaynak gösterdiği ayetler, başka alanların ayetleridir. Bununla beraber konuyla ilgili bir ayet de almıştır. Ancak tercümede ve ayeti yorumlamada hatalar yapmıştır. Mesela Hucurat Suresi’nin 13. Ayetini şöyle tercüme etmiştir: “*Ey insanlar! Biz sizi bir erkek ile bir kadından yarattık. Sizi ancak tanışasınız, bilişesiniz diye şubelere ve kabilelere ayırdık (Bu şubeler ve kabilelerin ehemmiyeti var zannetmeyiniz). Nezd-i ilahi’de en keriminiz en takva olanınızdır. Şüphesiz Allah Teâlâ Alîm ve Habîrdir*”(Hucurat, 13). Ayetin orijinalinde “bir erkek ve bir dişiden(ünsâ)” tabiri, burada “bir erkekle bir kadından(imre’e)” şeklinde tercüme edilmiştir. Ahmet Naim’in tercümesi bizim ayete biyolojik yaklaşımda bulunmamızı engelliyor. Yani “Bir erkek ve dişi” X ve Y kromozomları şeklinde anlamamıza engel teşkil ediyor. Ayette geçen kelime “kadın” değil “dişi” kelimesidir. Ahmet Naim bu ayetin tercümesinde parantez içinde araya soktuğu “*Bu şubeler ve kabilelerin ehemmiyeti var zannetmeyiniz*”.ifadesiyle ilahi iradeye adeta karşı gelmiştir. Çünkü ayette Allah, “Biz sizi şube ve kabilelere ayırdık” diyor. Haşa Allah şube ve kabilelere ayırarak hata mı etti ki, yoksa önemsiz bir fiilde mi bulundu ki, parantez içinde *Bu şubeler ve kabilelerin ehemmiyeti var zannetmeyiniz* diyebilmektedir. İlahi irade, insanların birbirlerini bilmesi tanınması hikmetine binaen böyle yapmış olduğunu açıkça söylemektedir. Bu husus sadece üstünlük taslamak için olmayacaktır. Yoksa Allah’ın bu takdiri ehemmiyetsiz değildirler. Üstünlüğün takva ile olduğu zaten ayetin müteakip beyanında açıkça belirtilmiştir.

Gelelim dayanak olarak gösterdiği hadislerle, Ahmet Naim’in dayandığı bütün hadisler içinde asabe kelimesi geçen hadislerdir. Hatta kitabına başlık olarak aldığı “kavmiyet” kelimesi geçen hadisleri bile kaynak olarak gösterememiştir. Herhalde Ahmet Naim, kavmiyeti ve milliyetçiliği reddedecek ayet ve hadis çok aradı, ancak asabe hadislerini bulabildi kanaati bizde hakim olmuştur. Bilindiği üzere milliyet kelimesiyle asabe kelimesi arasında dağlar var. Anlam yakınlığı bile yoktur. Asabe tamamen kana dayalı, soy, sop ve sülaleyi, klanı ifade eden bir kelime iken, millet ise, çok daha genel dil, din, kültür, anane, müşterek tarih ve hislerin bir araya getirdiği insan topluluğudur. Milliyetçilik de bunun idrakidir. Bir başka ifadeyle söylemek gerekirse; asabe veya aşiret kana; kavm dile; millet kültüre ve ümmet de dine dayanır.

Kaldı ki, asabiyetle yasaklanan; bir kavmin içinde bulunan birçok aşiretin, kabilenin, sülalelerin kendi aralarındaki husumetler ve kan davalarıdır. İslam tarihinden anladığımız kadarıyla Agayev’in de belirttiği gibi, bu kabileler; bazen iki şairin atışmasından,

bazen bir deve veya at yüzünden yıllarca kanlı çatışmalara girebiliyorlardı. Hatta Kur'an'da bedeviler için olan "El-A'rabu eşeddu kufren ve nifakan" (Küfür ve nifakta Bedevilerden daha şiddetlisi yoktur) ayeti boşuna inmemiştir. Burada zemmedilen bedevilerin aşiret ve asabelerinden doğan halleridir. Yoksa Arap kavminin tamamı değildir. İslamiyet zaten Arapları bu bedevilikten, aşiret hallerinden kurtarıp onları Arap kavminin birliği etrafında toplayarak İslamiyet'in intişarını sağlamıştır. Bu hususlar maalesef Ahmet Naim'in umurunda bile değildir.

Ahmet Naim, Arapçaya vukufuna rağmen bazı hadisleri yanlış tercüme etmektedir. Onların yanlış anlaşılmasına, yanlış yorumlanmasına sebep olmaktadır. Nitekim bu hususu arkadaşımız merhum Prof. Dr. Ali Yardım'ın bir çalışmasından öğrenmekteyiz. Nitekim Ali Yardım Bey şunları söylemektedir: "Mesela eserinin 40. Sayfasında İslam Irkçılığı menetmiştir sloganına yegâne mesnet edilen "Leyse minna men de'â ilâ 'asabiyye..." hadisini tercüme ederken. "...asabiyet davasına kakışan ve asabiyet davası üzere ölen" şeklinde tercüme etmiştir. Halbuki Ahmet Naim Bey gibi Arapça'nın bütün inceliklerine vakıf birisi değil, vasat seviyede Arapça bilgisi olan bir kimse bilir ki, "De'â" fiili, "ilâ" harf-i ceri (prepositon) ile kullanıldığı zaman, o fiil, "iddia etmek ve davasına kalkışmak" manasına değil, diğer lügatlerin yanı sıra Kamus'un da ifade ettiği gibi "bir kimseyi bir nesneye sevk etmek" anlamında kullanılmış olur. Yani "eyleme sürüklemek için propaganda yapmak" demektir. Nitekim Fatimilerde İsmaili Mezhebinin propagandası ile görevlendirilmiş kadroya bir unvan olarak verilen "Dâ'i", "Dâ'iddüât" (Propagandacı, baş propagandacı) tabirleri aynı kökten gelir. Yine Kamus, asabiyet manasına gelen taassup kelimesinin karşılığını, asabiyet icra etmek şeklinde ifade eder. Demek ki, kelimenin esası "iddiasında bulunmak" değil, "aktif olarak bir işi icra edip yapmaktır" ...Maalesef bugün Türkiye'mizde yukarıdaki hadisin metni değil, Ahmet Naim Bey'in tercümesi yürürlükte. Bu hatalı tercüme bir daha tercüme edilerek ortaya "İslam Irkçılığı Menetmiştir" hükmü çıkmıştır. Birisi de kalkar bu ikinciye tercüme etmeye girişirse, artık ne ortaya çıkar bilemeyiz." Ali Yardım, Asabiyyet, Milliyetçilik Demek midir?, Kubbealtı Akademi Mecmuası, S. 8, s. 39-40, İstanbul, 1977)

Ali Yardım Bey, Ahmet Naim Bey'in konuyla ilgili olarak alması gereken hadisi, kaynak, ravi göstermeden geçiştirdiğini söyler. Hâlbuki o, aldığı her hadisin ravi ve kaynağını vurgulayarak alır. Mesela Ravisi Ebu Hureyre, Tahrici Müslim gibi. Kanaatimiz o ki, herhalde o hadis, kavmiyetçilerin/milliyetçilerin işine yarıyor olmalı ki, böyle bir yol izledi kanaati bizde hâkim olmaya başlamıştır. Ali Yardım hocayı dinliyoruz. "Eserde dikkatimizi çeken noktalardan birisi de şu olmuştur: Asabiyyet meselesi ile uzaktan yakından ilgisi olan veya olmayan ayet ve hadisler sıralanıp, ortaya konmak istenen iddiaya delil yapılmaya çalışıldığı halde, bu meselenin mihverini teşkil eden hadise yer verilmemiştir. Israrla eserin satırları arasında aramamıza rağmen, o hadise ne sebeple ise, yer verilmediğini gördük. Sözüünü ettiğimiz hadis Vasile b. El-Aska rivayetidir: -Ya Resulallah! Bir kimsenin kavmini sevmesi asabiyyetten sayılır mı? Sorusuna Peygamber Efendimiz'in: "-Hayır! Diye cevap verdiği ve "Ancak, kişinin zulüm ve haksızlık halinde olan kavmine yardım etmesi asabiyyettir" buyurduğu hadis... Meselenin merkezini teşkil eden bu hadisi, Ahmet Naim Bey'in görmemiş olması düşünülemez; zira, bahsi geçen son cümlesini, ravi ve kaynak ismi vermeden, bir araya sıkıştırmayı ihmal etmemiştir. "Bakınız, asabiyyeti Resulullah Efendimiz bizzat: Mezmum olan asabiyyet, kavmine zulüm üzerine yardım etmeğlidir, diye tarif buyurdıkları gibi..."(İslam'da Dav. Kav. S .46 (orijinalinde) şeklinde kaydetmiş ve hiçbir fikir beyan etmeden geçiştirmiştir".(Ali Yardım, a.y., s. 40-41)

Aynı hadis-i şerifin altındaki “*En hayırlınız aşiretini müdafaa edendir*” (s. 46) hadisinde kaynak ve ravisi verilmemiştir. Sadece devamına “lakin şeriata aykırı bir şekilde müdafaa edip de günaha girmemek şartıyla” ifadesi eklenmiştir. Demek ki, bazı hallerde kavmini, aşiretini insan müdafaa etmek zorunda kalabiliyor. Yine aynı sayfanın devamında (s. 46), Ahmet Naim, kaynak ve ravi göstermeden, Hz. Peygamber’e ait olmayan, fakat sahabeden Abdullah İbn Mesut’a ait bir sözü (buna mevkuf hadis derler), Hz. Peygamber’e aitmiş gibi göstermiş. O da şudur: “*Her kim kavmine hakkın gayri üzere taraftarlık ederse, çukura düşmüş deve gibidir, kuyruğundan tutulup çekilir*”. Bkz. Yardım, a.y., s. 41)

Netice: Görüldüğü gibi Ahmet Naim’in bu kitabı, kavmiyetçiliği ret hususunda gerçek anlamda hiçbir ilmi ve dini delile dayanmadan yazılmış bir polemik kitabıdır. Devrin siyasi çalkantıları içinde, imparatorluğun çöküşünün gerçek nedenlerinin sadece milliyetçilik akımlarının ortaya çıkması olarak görmek tarihi ve olayları yanlış yorumlamaktan başka bir şey değildir. Hele Türkçülük, akımı bu olayların sebebi değil, neticesidir. Osmanlı son dönemlerinde özellikle son iki asırdır, çağı okuyamadı, sanayileşemedi, bilim ve teknolojiye gerekli devrimi yapamadı, yönetim zaafı sergiledi, merkezi otorite zayıfladı, dünya siyasetine ayak uyduramadığı gibi, ona karşı stratejik politikalar geliştiremedi uzun süre üst bürokrasiyi gayri Müslimlere terk etti, İslam’ı çağın idrakine söyletmedi. Batının oyuncuğu oldu.vs.vs. Parçalandı gitti. Gerçi uygulanan İslamcılık, Osmanlıcılık gibi siyasetler fayda vermedi. Türkçülük, en son başvurulan bir tarz-ı siyaset olmuştur. Netice itibarıyla Osmanlı’nın enkazından Türkiye Cumhuriyetini çıkaranlar başta Mustafa Kemal Atatürk gibi düşünen Türkçülerdir. Eğer bugün biz Türk’üz ve Müslüman’ız diyebiliyorsak onlara çok şey borçlu olduğumuzu da bilmeliyiz.

Ahmet Naim, bu kitabında kavmiyetçiliğin/milliyetçiliğin İslam’da ret edildiğini, bunun zararlı bir akım olduğunu ve batıdan geldiğini savunduğunu gördük. Bu üç hususta da hata etmekte olduğunu göstermeye çalıştık. Onun kavmiyetçilikten anladığı, kabile, aşiret ve sülalelerin haksız yere birbiriyle çatışmaları demek olan “asabiyetçilik” kavmiyetçilik veya milliyetçiliğin yasak olduğuna dair hiçbir dinî ve ilmî delil ortaya koyamamıştır. Kaldı ki kavmiyetçiliğin veya milliyetçiliğin tarifini yapmadan kitabında onlara ret için kullandığı kavramlar: “cinsiyet”, “*da’va-yı cinsiyet*”, “*kavmiyet*”, “*heva-yı asabiyet*”, “*asabiyet-i kavmiye*” gibi kavramlardır. Bunların bugünkü milliyetçilikle bir ilişkisi yoktur. Bir kavmin veya bir milletin içinde var olan boy, kabile, klan hatta baba tarafından sülale demek olan asabiye kavramına dayanarak kavmiyetçiliği veya milliyetçiliği ret etmeye kalkması hiçbir akıl ve mantıkla izah edilemez. Onun eserini Türkçeye çevirenler bütün bu kavramların hepsine birden “*ırkçılık*” adını vererek çevirmelerine ne denir bilmiyorum? Yani, asabiyet, kabile, (klan, sülale) cinsiyet, kavmiyet, milliyet vs hepsi yine tanımlanmayan “ırkçılık” kelimesiyle tercüme edilmekte, siyasi İslamcılık adına, parti çıkarları adına Türk –İslam gençliğinin kafasında kavram kargaşası yaratılmaktadır. Bugün ırk kelimesi antropolojide çok daha genel anlamda kullanılmaktadır: Beyaz ırk, siyah ırk ve sarı ırk gibi. Bunların her birinde çeşitli Milletler, kavimler vardır. Öyleyse asabiyet mi, kabilecilik mi, kavmiyetçilik mi, milliyetçilik mi, yoksa beyaz ırkçılık mı? Hangisi yasak? Diye insanın sorası geliyor. Elbette veda hutbesinde geçen “*Arap’ın Arap olmayana... Bir üstünlüğü yoktur*” hadisinde evrensel bir ilke vardır. Çünkü yeryüzündeki insanların farklı farklı şubelere ayrılması, birinin diğerine üstünlüğü değil, birbirlerini tanıması esasına dayanır. Birinin diğerini haksız yere hor görmesine izin vermez. O zaman olay asabiyete indirgenmiş olur. Asabiyette haksız yere kendi klanına arka çıkmak demek olduğunu yukarıda görmüştük.

İslamiyet, her şeyin yerine göre kullanılmasını ister. Mesela, şehvet, kin, nefret, öfke vb. kavramlar ahlaki anlamda iyi görülmeyen kavramlardır. Bu sıfatlar insana hâkim olduğunda, insanı ve toplumları felakete götürür. İslamiyet bu kavramları yok et demiyor, bunların kontrol altında tutulmasını, istismar edilmemesini tavsiye ediyor. Şehvet nikâhlı ve meşru yolda kullanılırsa temiz nesiller ortaya çıkar, Allah düşmanlarına kin ve buğz etmek övülmüştür. Öfke, yeri geldiğinde özellikle savaşta gerekli olan bir duygudur. Öyleyse, asabiyet kavmiyet ve milliyet duyguları da yeri geldiğinde meşrudur. Yeter ki, İslam'ın koyduğu sınırlar içinde kalınsın. İslam'ın yasakladığı her zaman aşırı ve gayr-ı meşru hususlardır. Mesela asabiyet; kan üstünlüğüne, kendi ırkıdan olmayanlara tahakküm etmek, onlara hayat hakkı tanımamak, insanlık hislerine rencide edici davranışlarda bulunmak ve kendi kabilesinin örf ve geleneklerini her şeyden üstün tutmak vs anlamında ise bu yasaktır. Sanıyorum ırkçılık diye kastedilmesi gereken de bu olmalıdır. “İrk” Arapçada damar, kök, yol soy anlamında kullanılmaktadır. İslamiyet'in yasak ettiği **menfi asabiyetçilik** o da **“ırkçılıktır”** denirse bir sorun yoktur. Kavmiyetçilik ve milliyetçilik gibi kavramlar bu sözcükle yani “ırkçılık” la asla ifade edilemez.

Asabiyyetin olumlu anlamları da vardır. Mesela Asabe kavramını ünlü bilgin İbn Haldun (M.1332–1406) farklı bir anlamda kullanır. Ona göre devlet asabe üzerine kurulur. Yani devletin güç kaynağı asabiyyet hissidir. Bir diğer tabirle milli birlik ve şuuru canlı tutan, devlet kuran asabiyyet hissidir. Ona göre dinleri ve mezhepleri yaymak da asabiyyet duygusu iledir. Asabiyyet olmadan şeriat bile korunmaz. İbn Haldun'a göre asabiyyet duygusunun bozulmuş hali (ki biz buna menfi asabiyyet diyoruz) üzerinde durur ve İslamiyet'in onu niçin yasakladığının altını çizer: *“Asabiyyet'in yasaklanmasının sebebi, onun kötü ve yanlış işlerde kullanılmasına engel olmaktır. Cahiliyyet çağında asabiyyet bu yolda kötü maksatlar için kullanılıyordu. Maksat asabiyyet ile övünmeye engel olmak, onu kimsenin zararına kullandırmamaktır”* (Mukaddime, I/543 vd. Çev. Z. K. Ugan, İst. 1985)

Milliyetçilik bugün Batı'nın faşizm ve Nazizm dediği kavramlarla da izah edilemez. Çünkü milliyetçilik bir kültür hareketi olduğundan, kendi kültürünün yozlaşmasına yani ülkenin yabancı kültür erozyonlarının açık pazar yeri olmasına karşı çıkar. Halka dayalı bir siyasi hareket olması sebebiyle de otoriter sistemlere karşıdır. Bu sebeple batılıların ifadeye çalıştığı faşizm ve nazizm kavramları konunun dışındadır.

Türkiye bir gariplikler ülkesi haline geldi. Kavram kargaşası yaşanan ülkemizde maalesef milliyetçilik de ırkçılıkmış gibi anlaşılıp, anlatılmakta ve siyasi çıkarlara malzeme yapılmaktadır. Hele bölücülük, ayrımcılık anlamında kullanılması ilmen ve vicdanen kabul edilir bir şey değildir. Sık sık medyada siyasilerden duyduğumuz milliyetçiliğin; “etnik, bölgesel ve dini” olarak taksimi, beşeriyet tarihinde hiçbir sosyolog, filozof ve bilim adamına nasip olmayan(!) bir taksim şeklidir. Bunun yanı sıra içinde Türk telaffuzu geçen “Türk tarihi, Türk düşüncesi, Türk sanatı, Türk bayrağı, Türk müziği” vb gibi terimlere ırkçılık olarak karşı çıkanlar, bir başka etnik gurubun ırkçılığına ses çıkarmamaktadırlar.